

طراحی سؤالات مربوط به برنامه‌ی درسی

سعیده مشگینی

پژوهشگر بنیاد تعلیم و تربیت برهان

دهیم.

چرا مسئله محوری را به آموزش مستقیم ترجیح می‌دهیم؟

در روش مسئله محور، ما به دنبال پرورش نیروی متخصص نیستیم؛ بلکه به دنبال تربیت افراد مسئولیت‌پذیر حل‌کننده‌ی مسائل هستیم. همین تفاوت در نگاه به انسان، روش آموزش ما را متفاوت خواهد کرد. در طول دوازده سال تحصیلی که بهترین زمان برای تربیت افراد است و دانش‌آموزان ما در اختیار نظام رسمی آموزش و پرورش هستند، تمام تلاش برای بالابردن کیفیت آموزش و در نهایت تحویل دادن افراد متخصص به جامعه است. در روش

به ایستگاه پایانی طراحی برنامه‌ی درسی مسئله محور رسیده‌ایم. در هفت مقاله‌ی قبلی سعی شد مبانی، روش و الزامات طراحی مسئله محور را با هم به بحث و گفت‌وگو بگذاریم. در طی این مسیر با بوم مسئله محوری آشنا شدیم و چند طرح درس مسئله محور را با هم بررسی کردیم. ممکن است در این مدت خودتان هم یک طرح درس طراحی کرده باشید یا برای سال بعد می‌خواهید روش آموزشتان را مسئله محور بکنید و می‌خواهید بیشتر با جزئیات این روش آشنا شوید. در این شماره می‌خواهیم به ابهامات ذهنی و سؤالاتی که شما درباره‌ی این نوع طراحی برنامه‌ی درسی دارید، پاسخ

مسئله محوری قسمت هفتم

مسئله محوری مدنظر ما که به آن عنوان تکلیف محوری می‌شود، سال‌های مدرسه را می‌توان به بهترین نحو سپری کرد، به طوری که علاوه بر آموزش درس‌های مورد نیاز، تربیت اخلاقی، مهارتی و رشد چندجانبه‌ی شخصیتی صورت بگیرد. برای تحقق این هدف، ما نیازمند تغییر رویکردهای مرسوم آموزشی هستیم که در آن دانش آموز با مسئله مواجه شود و برای حل آن بتواند راهکارهایی متناسب با سن و توانایی‌های خود ارائه کند.

طراحی برنامه‌ی درسی مسئله محور چه تفاوتی با طراحی پروژه‌ی درسی دارد؟
همان‌طور که قبلاً گفته شد، پروژه یکی از قالب‌های طراحی برنامه‌ی درسی مسئله محور است که اتفاقاً قابلیت‌های بالایی برای انتقال مفاهیم مدنظر ما دارد؛ اما تفاوت اساسی این دو طرح درس در ایجاد شدن «مسئله‌ی اصلی» یک پروژه است؛ یعنی آیا دانش آموزان به خاطر خواست و هدف معلم است که یک پروژه را پیش می‌برند و در اجرای آن مشارکت می‌کنند که در نهایت هدف آن هم یادگیری بهتر چند درس است یا در خود وظیفه‌ای برای انجام این پروژه احساس می‌کنند؟ پاسخ به این سؤال دانش آموز که چرا باید این پروژه را انجام دهم؟ می‌تواند خود گویای تفاوت طرح درس مسئله محور و پروژه باشد. اینکه انجام می‌دهم تا با تکمیل شدن پروژه، وظیفه‌ی محول شده‌ای را تا حد ممکن به اتمام برسانم یا انجام می‌دهم تا نمره‌ی پایان کار را بگیرم، دو نگاه متفاوت است.

آیا با این روش می‌توان در همه‌ی مقاطع و پایه‌ها همه‌ی درس‌ها را به صورت

مسئله محور آموزش داد؟

در همه‌ی مقاطع دبستان و متوسطه از رویکرد مسئله محور می‌توانیم کمک بگیریم. البته ممکن است این روش در هر سن و مقطعی الزامات طراحی خود را داشته باشد؛ مثلاً در مقطع ابتدایی به دلیل تک معلم بودن اکثر درس‌ها و تنوع سرفصل‌ها و سادگی آن‌ها، امکان مسئله محور کردن و تلفیقشان بیشتر است؛ اما در مقطع متوسطه، به دلیل بزرگ‌تر بودن دانش آموزان و توانایی فکری و مهارتی بهتر، سطح‌های بالاتری از مسئله محوری قابل اجراست. اما اینکه همه‌ی درس‌ها و سرفصل‌ها امکان آموزش با این روش را دارند، ادعای بزرگی است که بهتر است با کسب تجربه‌های بیشتر در حیطه‌ی آموزش، تمرین و تکرار درباره‌ی آن نظر بدهیم.

با توجه به محدودیت‌هایی مثل بودجه بندی مصوب کتاب‌ها توسط آموزش و پرورش، بالا بودن تعداد دانش آموزان، توقعات والدین از مدرسه و ... فرصت و شرایط استفاده از این روش مهیا می‌شود؟

نکته‌ای که باید توجه داشت این است که برای مسئله محور کردن روش آموزش گام به گام باید با صبر پیش برویم و توقع طراحی برنامه‌ی درسی برای تمام سرفصل‌های همه‌ی کتاب‌ها را نداشته باشیم. همین که در یک سال بشود برای هر کتاب یک طرح درس طراحی و اجرا کرد، گام بسیار خوبی برداشته شده است. در این روش، چون خود یادگیرندگی دانش آموزان تقویت می‌شود، برای چند هدف آموزشی متفاوت می‌توان یک طرح درس تلفیقی طراحی کرد که در این صورت در زمان تدریس صرفه جویی و

در عوض چندین سرفصل با هم آموزش داده می‌شوند. این کار به رعایت بودجه بندی کمک بسیاری می‌کند و در عین حال با استفاده از روش‌های آموزش تعاملی و گروهی امکان اداری تعداد زیادی از دانش آموزان مهیا می‌شود. اما در کنار همه‌ی این‌ها لزوم هماهنگی حداکثری کارکنان مدرسه و مدیر با معلم و مربی کلاس، همراه کردن والدین با آموزش به این روش در جلسات مدرسه با توضیح وظایفی که ممکن است در طول سال بر عهده‌ی دانش آموز و خانواده‌اش قرار بگیرد و نتیجه‌ای که از این نوع آموزش خواهید گرفت، بار شما را در طول سال سبک تر خواهد کرد.

در کنار همه‌ی این موارد از تجربه کردن و حتی شکست خوردن هراس نداشته باشید. لزوم دست پیدا کردن به هر موفقیتی، آزمون و خطا و درس گرفتن از تجربه‌هاست. امیدواریم در سال آینده تجربه‌های مسئله محور خودتان را با ما به اشتراک بگذارید تا دیگر همکارانتان در سراسر کشور هم از آن بهره‌مند شوند. به امید ایجاد تغییرات بزرگ برای نسل آینده‌ی سرزمینمان با تلاش‌های معلمان فرهیخته‌ی این مرز و بوم!